

egy-egy oldal lángra lobbanhat. Inkább legyen száraz a humor, mint nedves, mert sohasem tudhatjuk, hogy hol, mikor és hogyan csurgatunk. Mert csurgatunk, és csurgatás közben szüljük meg a nagy gondolatokat, amelyek végkövetkeztetése: Nevetni Tilos! Nevetni bűn!

Zárszó:

Hornyik Miklós társszerzője a könyvnek, hiszen egy helyütt megemlíti, hogy „MINDEN JOG FENN-

TARTVA. A SZERZŐK FENNTARTJÁK A MEGFILMESÍTÉS JOGÁT IS!” Ez ugyebár poén a javából. Ha azonban én lennék az az egy-személyes öngazgató, akinek a javaslatára mindenki rászavaz, akkor a kötet anyagából tévékollázt szerkesztenének, sőt — a kötetet színpadra vinném.

Ehhez azonban éppen az kell, ami nincs. Humorérzékkel megáldott öngazgató.

SZÜSZNER ZOLTÁN

REKVIEM

ALEKSANDAR TIŠMA: *Blahm* könyve
Európa, Budapest, 1977.

A Vojvoda Šupljikac téri galagonyafák új szelek csendjében hajladoznak.

Blahm bolygó hollandi, élő mentő a hullámozó újdéki tömegben. Minden utcasarkon felbukkan a múlt, a vidám parki görbetükör kacagató torz formái valódi könyveket csálnak Blahm szemébe.

„Nem család, nem ámitás” — „Cserebere fogadom”-játék: színhely a cégtáblák mögött 1941—1945. Groteszk találgatás: a zsidó céhmesterek, családok melyik kapualjából indultak utolsó útjukra.

Blahm keres, azonosít, felismer. Néma emlékezője, résztvevője az emberiség legsötétebb korszakának. Nem hős áldozat. Mózes gyermeke, aki mesterének tanait csak lélekben őrzi, tenni, cselekedni semmit sem tud társaiért. Hazátlan, hajótörött, aki a német anyahajó zátonyra futásának szemtanúja.

Élete óriási bog — a csomók családjának, szerelmének, sorsának végeredményei. Moralitása infantilis mind magánéletében, mind a közeletben. Cél nélkül ódöng az események között, léte legalább olyan értelmetlen, mint az a kor, amelyben él.

A háború utáni rehabilitáció, amely zsirosodni engedné, önbüntetésként elmarad. Igaz, hogy egy fejhosszal kiemelkedik társai közül, de csak azzal, hogy életben maradt. Utolsó menedéke a zsinagóga egyik padsora. A zene mágikus bűvkörébe beleolvad, de agya gondolatokba bonyolódik, a mágiumi varázs szétfolyik, a zenekari összjáték meglazul, felszínessé válik szemében. Mózes kőtáblái az oltár fölért a véletlen függvényei, csonka remény, a pusztulás valódiságának hitelesítői. Mózes törvénye irratlaná vált.

Blahm egy lezárult, borzalmas történelmi szakasz maradványaként tisztulásra csak úgy képes, hogy a következő háború kezdő akkordjaként végigéli saját halálát. Így talál felmentésre — mások büneiért — önmaga és mindnyájunk előtt.

A regény témája esetleg közhelynek is tűnhetne, de stílusa, aktualitása, friss, könnyed, erőltetéstől mentes szerkezeti felépítése, változatos érzelmű skálája a legjobb regények ranglistájára emeli.

BARANOVSKY EDIT